

परिच्छेद-११

संविधानसभाका समितिहरू

६४. समिति गठन गर्न सकिने : (१) संविधानसभाले संविधान निर्माण कार्य र सो सँग सम्बद्ध अन्य कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन संविधानसभा अर्न्तगत संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समिति, अभिलेख अध्ययन तथा निब्यौल समिति, संविधान मस्यौदा समिति, नागरिक सम्बन्ध तथा संविधान सुभावा समिति, क्षमता अभिवृद्धि तथा श्रोत व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) संविधानसभाले समितिहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

६५. संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समिति : (१) संविधानसभामा एक संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समिति रहनेछ ।

(२) समितिमा वढिमा त्रीहत्तर जना सदस्यहरू रहनेछन् ।

(३) समितिमा रहने सदस्यहरूको नामसहित समिति गठनको प्रस्ताव अध्यक्षले संविधान सभामा पेश गर्नेछ ।

(४) समितिका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट एक जना सभापतिको निर्वाचन गर्नेछन् ।

(५) समितिमा सदस्यहरूको मनोनयन संविधानसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सबै राजनीतिक दल र सदस्यहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरी संविधानसभामा रहेको दलीय संरचना, महिला, आदिवासी/जनजाति, मधेशी, दलित, पिछडिएको क्षेत्र, खस/आर्य, मुस्लिम, अल्पसंख्यक लगायत

सबै वर्ग र समुदायको संविधानसभामा रहेको उपस्थितिको समानुपातिक आधारमा समावेशी हुनेगरी गरिनेछ ।

(६) समितिले राजनीतिक दलहरूबीच मतभिन्नता रहेका संविधानका अन्तरवस्तुहरूमा सहमति कायम गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन सभामा पेश गर्नेछ ।

(७) समितिले आफ्नो छलफलको क्रममा देखिएका नयाँ विषयको प्रस्ताव सभामा पेश गर्न सक्नेछ ।

(८) समितिले संविधान निर्माणको लागि संविधानसभा भित्र रहेका राजनीतिक दल, सदस्य र वाहिर रहेका विभिन्न राजनीतिक दल तथा सरोकारवालाहरु सँग वार्ता गरी संविधान निर्माणको कार्यमा सबैको सहभागिता जुटाउने छ ।

(९) नेपाल सरकारले विभिन्न समयमा विभिन्न पक्षहरूसँग वार्तागरी सम्झौता गरेका संविधान निर्माणसँग सम्बन्धित विषयहरूलाई समेत ध्यानमा राखी कार्य गर्नेछ ।

(१०) समितिले आफ्नो उद्देश्य पूर्तिको लागि सरोकारवालाहरूसँग आवश्यकता अनुसार गोष्ठी, सभा, सम्मेलन र वार्ता गर्नेछ ।

(११) समितिले संविधानसभामा पेश गरेका विषयहरूमध्ये बाँकी रहेका विवादित विषयहरूमा सहमती जुटाई विवाद समाधान गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन पुनः सभामा पेश गर्नेछ ।

(१२) कुनै पनि विषय सभाबाट स्पष्ट किटान गरी संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिले नै छलफल गरी टुंगो लगाउने भनी प्रतिवेदन प्राप्त भएमा त्यस्तो विषयमा छलफलगरी सभाबाट निर्धारित समयभित्र सहमतिका आधारमा टुंगो लगाउने र टुंगो लाग्न नसकि

Mis. mas
2

सहमति

6/8/20

080

बाँकी रहेका विषयमा पुनः निर्णयार्थ संविधानसभामा पेश गर्ने अधिकार समेत समितिलाई हुनेछ।

(१३) समितिले राजनीतिक दलहरुविच मतभिन्नता रहेका प्रस्तावित संविधानका अन्तरवस्तुहरुमा सहमति कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विषयहरुलाई संविधानसभामा पेश गर्नेछ।

(१४) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्नेछ।

(१५) समितिले आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि आवश्यक विशेषज्ञ वा सल्लाहकारहरुको सहयोग लिन सक्नेछ।

(१६) यस नियमावलीमा लेखिएदेखि बाहेक समितिको अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

६६. अभिलेख अध्ययन तथा निर्याल समिति : (१) संविधानसभामा एक अभिलेख अध्ययन तथा निर्याल समिति रहने छ।

(२) समितिमा बढिमा त्रीहत्तर जना सदस्यहरु रहनेछन्।

(३) समितिमा रहने सदस्यहरुको नामसहित समिति गठनको प्रस्ताव अध्यक्षले संविधान सभामा पेश गर्नेछ।

(४) समितिका सदस्यहरुले आफुमध्येबाट सभापतिको निर्वाचन गर्नेछन्।

(५) समितिले संविधानसभा नियमावली, २०६५ ^{अध्याय} बमोजिम गठित विभिन्न समिति, कार्यदलहरु, उपसमिति र सभाले संविधान निर्माण सम्बन्धमा गरेका सहमतिहरुलाई विषयगत आधारमा छुट्टाछुट्टै प्रतिवेदनको रुपमा र विवाद

यसको अतिरिक्त

समिति

समाधान हुन बाँकी रहेका विषयहरुको निर्याल गरी छुट्टाछुट्टै प्रतिवेदनहरु सभामा पेश गर्नेछ साथै विवादित विषयहरुलाई संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिमा पठाउनेछ र सहमति भएका विषयहरुमा सैद्धान्तिक छलफलगरी प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गर्न संविधान मस्यौदा समितिमा पठाउनेछ।

(६) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कामहरु गर्नेछ।

(७) यस नियमावलीमा लेखिएदेखि बाहेक समितिको अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

६७. संविधान मस्यौदा समिति : (१) संविधानसभामा एक संविधान मस्यौदा समिति रहने छ।

(२) समितिमा बढिमा त्रीहत्तर जना सदस्यहरु रहनेछन्।

(३) समितिमा रहने सदस्यहरुको नामसहित समिति गठनको प्रस्ताव अध्यक्षले सभामा पेश गर्नेछ।

(४) समितिका सदस्यहरुले आफुमध्येबाट एक जना सभापतिको निर्वाचन गर्नेछन्।

(५) समितिले सभाबाट समय-समयमा पारित गरेका प्रस्ताव बमोजिम संविधानको मस्यौदा तयार गर्नेछ + अति

(६) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कामहरु गर्नेछ।

(७) समितिको काम गोप्य हुनेछ। संविधान मस्यौदा समितिका सदस्यहरुले काम सुरु गर्नुअघि अनुसूची-५

बमोजिमको ढाँचामा पद तथा गोपनियताको सपथ लिनु पर्नेछ ।

(८) यस नियमावलीमा लेखिएदेखि बाहेक समितिको अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

६८. नागरिक सम्बन्ध तथा संविधान सुभाव समिति : (१)

संविधानसभामा एक नागरिक सम्बन्ध तथा संविधान सुभाव समिति रहनेछ ।

(२) समितिमा बढिमा एकसय एकानब्बे जना सदस्यहरू रहनेछन् ।

(३) समितिमा रहने सदस्यहरूको नामसहित समिति गठनको प्रस्ताव अध्यक्षले सभामा पेश गर्नेछ ।

(४) समितिका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट एक जना सभापतिको निर्वाचन गर्नेछन् ।

(५) समितिले संविधानको मस्यौदामाथि जनमत एवं सुभाव संकलन गर्न विभिन्न सञ्चारका माध्यमबाट मस्यौदाको प्रचार प्रसार गर्नेछ ।

(६) समितिले संविधानको पहिलो मस्यौदा उपर सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने गराउने कार्य गर्नेछ ।

(७) समितिले संविधानको पहिलो मस्यौदा उपर सुभाव संकलनकोलागि आवश्यकतानुसार गोष्ठी, अन्तर्क्रिया र कार्यशालाको आयोजना गर्नेछ ।

(८) समितिले विभिन्न माध्यममार्फत स्वदेश वा विदेशमा रहेका नेपाली नागरिकबाट व्यक्तिगत तथा संस्थागत रूपमा प्राप्त सुभावहरूको अभिलेखको व्यवस्थापन गर्नेकार्य समेत गर्नेछ ।

73x3 = 219
601-12 = 589

(९) समितिले जनताबाट प्राप्त सुभावहरूको विश्लेषण गरि विवादित विषयहरू रहेकोमा सहमतिको लागि संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिमा पठाउनेछ र सहमति रहेका विषयहरूको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्नेछ ।

(१०) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कामहरू गर्नेछ ।

(११) यस नियमावलीमा लेखिएदेखि बाहेक समितिको अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

६९. क्षमता अभिवृद्धि तथा स्रोत व्यवस्थापन समिति : (१)
संविधानसभामा एक क्षमता अभिवृद्धि तथा स्रोत व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) समितिमा बढिमा एकसय एकानब्बे जना सदस्यहरू रहनेछन् ।

(३) समितिमा रहने सदस्यहरूको नामसहित समिति गठनको प्रस्ताव अध्यक्षले सभामा पेश गर्नेछ ।

(४) समितिका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट एक जना सभापतिको निर्वाचन गर्नेछन् ।

(५) समितिले संविधानसभाका सदस्यहरू बीच संविधान निर्माण प्रकृया सम्बन्धी अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गर्नेछ ।

(६) समितिले संवैधानिक विषयवस्तुमा अध्ययन, अनुसन्धान गर्नेछ ।

(७) समितिले सदस्यहरूलाई स्रोत सामग्रीको व्यवस्था मिलाई सोको वितरण गर्नेछ ।

(८) समितिले स्रोत केन्द्रको विकास तथा व्यवस्था गर्ने गराउने कार्य समेत गर्नेछ ।

(९) समितिले आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कामहरू गर्नेछ ।

(१०) समितिले संविधानसभाका सदस्यहरू एवं व्यवस्थापिका-संसदका कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालीम, गोष्ठी सेमिनार एवं अन्तर्क्रियाको समेत आयोजना गर्नेछ ।

(११) यस नियमावलीमा लेखिएदेखि बाहेक समितिको अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

७०. थप विषय तोक्ने : नियम ६५, ६६, ६७, ६८ र ६९ बमोजिम गठित समितिहरूको कार्यक्षेत्र भित्र नपरेका विषयहरू अध्यक्षले कार्यव्यवस्था परामर्श समितिको परामर्शमा उपयुक्त सम्झेको कुनै समितिको कार्यक्षेत्रभित्र रहने गरी तोक्न सक्नेछ ।

७१. समिति सम्बन्धी थप व्यवस्था : (१) कुनै पनि सदस्य एकै साथ एक भन्दा बढी समितिको सदस्य हुन सक्ने छैन ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै सदस्य आवश्यकता अनुसार आफू सदस्य नभएको समितिको बैठकमा सहभागी भई छलफलमा भाग लिन चाहेमा बैठक बस्नु अगावै सम्बन्धित समितिको सभापतिको अनुमति लिई उपस्थित हुन सक्नेछ ।

तर निजलाई त्यस्तो समितिमा मतदानको अधिकार हुने छैन ।

(३) नियम ६५, ६६, ६७, ६८ र ६९ बमोजिमका समितिले आफ्नो जिम्मेवारी अन्तर्गतको कुनै निश्चित कामको लागि गर्नुपर्ने काम र समयावधि तोकी

६५(ख)

आवश्यकता अनुसार कार्यदल वा उपसमितिहरू गठन गर्न र आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि आवश्यक विशेषज्ञ, मस्यौदाविद् वा सल्लाहकारको सहयोग लिन सक्नेछ ।

(४) समितिको कार्यकाल संविधानसभा अवधिभर हुनेछ ।

७२. सभापतिको निर्वाचन : (१) नियम ६५, ६६, ६७, ६८ र ६९ बमोजिमका समितिले आफुमध्येबाट सर्वसम्मत रूपमा सभापतिको चयन गर्न नसकेमा अध्यक्षले तोकेको दिन समितिको सभापतिको निर्वाचन हुनेछ र त्यसको सूचना महासचिव वा सचिवले अठ्चालीस घण्टा अगावै प्रकाशन गर्नेछ ।

(२) समितिको सभापतिको निर्वाचनको लागि तोकिएको दिनको अघिल्लो दिन अपरान्ह पाँच बजेसम्म कुनै सदस्यले अर्को कुनै सदस्यलाई सभापति पदमा निर्वाचित गरियोस् भन्ने प्रस्तावको सूचना अर्को कुनै सदस्यको समर्थन सहित महासचिव वा सचिवलाई दिन सक्नेछ । त्यस्तो सूचनाको साथमा "निर्वाचित भएमा सभापतिको कार्य गर्न राजी छु" भन्ने प्रस्तावित सदस्यको मञ्जुरी पनि पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको प्रस्तावको सूचना प्रस्तावक सदस्यले समितिमा प्रस्तुत गरेपछि समर्थक सदस्यले समर्थन गर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिमको प्रस्तावको सूचना एउटा मात्र प्राप्त भएमा समर्थक सदस्यले बोलिसकेपछि तत्काल सभापतित्व गर्ने सदस्यले प्रस्तावित सदस्य सभापति पदमा निर्विरोध निर्वाचित भएको घोषणा गर्नेछ । प्रस्तावको सूचना एकभन्दा बढी प्राप्त भएमा दर्ताक्रममा प्रत्येक समर्थक सदस्यले बोलिसकेपछि सबै प्रस्तावहरूमाथि

समितिको सदस्य
एकै ठाउँमा न
स. स. को सदस्य
एउै उपनियममा
को व्यवस्था
वाला हुनेछ
भन्नेछ

७५. समितिहरूको थप काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) यस नियमावलीले तोकेको कार्यक्षेत्रको परिधिभित्र रही नियम ६५, ६६, ६७, ६८ र ६९ बमोजिमका समितिहरूको थप काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने विषयमा गर्नु पर्ने कामको विवरण (कार्य सूची) तयार पार्ने र सो कार्य सम्पन्न गर्न कार्य तालिका निर्माण गर्ने ।

(ख) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने विषयवस्तुमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा अन्य काम गर्न आवश्यकता अनुसार उपसमितिहरू गठन गरी तिनीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोक्ने ।

(ग) आफ्नो जिम्मेवारी भित्रको कार्य निर्धारित समय भित्र निर्धारित तरिकाले सम्पादन गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने ।

(घ) सभाले सुम्पेको अन्य कार्य गर्ने ।

(२) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि समितिको प्रतिवेदनमा समितिका सम्पूर्ण सदस्यहरूले हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम संयुक्त हस्ताक्षर हुन नसकेमा कम्तीमा समितिका बहुमत सदस्यहरूले हस्ताक्षर गरेको हुनु पर्नेछ ।

(४) कुनै सदस्यले आफ्नो फरक मत सहितको हस्ताक्षर गर्न चाहेमा सो फरक मत सहितको हस्ताक्षर गर्न समितिका सभापतिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ ।

७६. समितिको बैठक : (१) समितिको बैठक सभापतिको निर्देशनमा समितिको सचिवले बोलाउनेछ । समितिको बैठक बस्ने समय, स्थान र छलफलको विषयवस्तु सभापतिले निर्धारण गर्नेछ ।

(२) समितिको बैठक आवश्यकताअनुसार बस्नेछ ।

(३) समितिको बैठकको सभापतित्व सभापतिले वा निजको अनुपस्थितिमा समितिका सदस्यहरूले आफूहरू मध्येबाट छानेको सदस्यले गर्नेछ ।

(४) सभापति बाहेक कुनै सदस्यले समितिको बैठकको सभापतित्व गर्दा सभापतिलाई भएको सवै अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

(५) समितिको बैठक सचिवालय हाताबाहिर बस्नु परेमा सभापतिले अध्यक्षलाई पूर्व जानकारी दिनु पर्नेछ ।

७७. गणपूरक संख्या : (१) समितिको गणपूरक संख्या समितिको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको चार खण्डको एक खण्ड हुनेछ ।

(२) समितिको बैठकमा गणपूरक संख्या नपुगेमा सो संख्या नपुगेसम्म समितिको सभापतिले अर्को कुनै समय वा दिनसम्मको लागि बैठक स्थगित गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम समितिको बैठकमा गणपूरक संख्या नपुगी लगातार दुई पटक बैठक स्थगित गर्नु परेमा सभापतिले त्यसको जानकारी अध्यक्षलाई दिनु पर्नेछ ।

७८. लगातार अनुपस्थितिमा कारबाही : लगातार पाँचवटा बैठकमा सभापतिको अनुमतिबिना अनुपस्थित रहने सदस्यलाई सभापतिको सिफारिसमा अध्यक्षले समितिबाट हटाउन सक्नेछ र सो कुराको जानकारी सभालाई दिनेछ ।

७९. समितिको निर्णय : (१) समितिमा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको बहुमतको निर्णय समितिको निर्णय मानिनेछ र मत बराबर भएमा सभापतित्व गर्नेले निर्णायक मत दिनेछ ।

(२) समितिको बैठकको निर्णय प्रमाणित सभापति र सचिवबाट हुनेछ ।

८०. उपसमितिको गठन : (१) सभापतिले उपयुक्त सम्झेमा समितिको कार्यक्षेत्रभित्रको विषयको अध्ययन गरी प्रतिवेदन दिन समितिका सदस्यहरूमध्येबाट उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपसमिति गठन गर्दा उपसमितिले गर्नु पर्ने काम र सो काम सम्पन्न हुनु पर्ने अवधि पनि किटान गरिनु पर्नेछ । उपसमितिमा आवश्यकतानुसार सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई पनि आमन्त्रण गर्न सकिनेछ । त्यसरी आमन्त्रण गरिएमा त्यस्ता विशेषज्ञ उपसमितिमा उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम कुनै विषयको अध्ययन गरी प्रतिवेदन दिन उपसमितिका सदस्यहरूले कुनै स्थानको भ्रमण गर्नु परेमा वा उपसमितिको बैठक सचिवालय हाता बाहिर बस्नु परेमा सभापति मार्फत अध्यक्षको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

८१. सम्बन्धित पदाधिकारी वा विशेषज्ञको प्रवेश : (१) समितिमा कुनै विषय माथि छलफल हुँदा सो विषयको प्रकृति हेरी सभापतिले आवश्यक देखेमा महान्यायाधिवक्ता वा सो विषयका सम्बन्धमा स्पष्ट जानकारी दिन सक्ने नेपाल सरकारको सम्बन्धित कुनै पदाधिकारी वा कुनै विशेषज्ञलाई समितिमा उपस्थितीको लागि आमन्त्रण गर्न सक्नेछ । सो बमोजिम समितिमा उपस्थित भई आवश्यक कुराहरूको स्पष्ट जानकारी दिनु त्यस्तो पदाधिकारी वा विशेषज्ञको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) समितिले आवश्यक ठानेमा सम्बन्धित पक्ष, हित समूह र विशेषज्ञलाई समेत समितिको बैठकमा आमन्त्रण गरी विचार विमर्श गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम समितिमा उपस्थित भई आवश्यक कुराहरूको स्पष्ट जानकारी दिनु त्यस्तो पदाधिकारी वा विशेषज्ञ वा सम्बन्धित विशेषज्ञको कर्तव्य हुनेछ ।

८२. छलफल छोड्याउने : छलफलको निमित्त समयावधि तोकिएको वा नतोकिएको जुनसुकै अवस्थामा पनि समितिमा भएको छलफल अनावश्यक किसिमले लम्बिएको भन्ने लागेमा सभापतिले सो छलफल छोड्याउन सक्नेछ ।

८३. समितिको प्रतिवेदन : (१) समितिको प्रतिवेदन सभापतिले वा निजको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले तोकेको समितिको अन्य कुनै सदस्यले सभामा पेश गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्रतिवेदन पेश गर्ने सभापति वा सदस्यले चाहेमा प्रतिवेदनको सम्बन्धमा संक्षिप्त वक्तव्य दिन सक्नेछ ।

(३) सभामा पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदन तत्काल बैठक नबसेको कारणबाट सभामा प्रस्तुत गर्न नसकिएको प्रतिवेदनलाई अध्यक्षले आवश्यक ठहर्‍याएमा प्रकाशन गर्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेश र प्रतिवेदन बैठक प्रारम्भ हुनासाथ सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) सभामा पेश भएका प्रतिवेदनमा आवश्यक छलफल गर्न अध्यक्षले समय तोक्नेछ ।

(५) सभामा पेश गरेको प्रतिवेदनमाथि छलफल गरियोस् भनी सम्बन्धित समितिका सभापतिले त्यस्तो

69(3)
62(24)
4/1/2021

अवस्थापना

प्रतिवेदन पेश भएको तीन दिनभित्र प्रस्तावको सूचना अध्यक्षलाई दिन सक्नेछ ।

(६) उपनियम (५) बमोजिमको सूचना प्राप्त भएमा दुई दिनपछिको कुनै बैठकमा छलफल गरियोस् भनी प्रस्ताव पेश गर्न अध्यक्षले सम्बन्धित समितिका सभापतिलाई अनुमति दिनेछ ।

(७) प्रस्ताव पेश गर्दा सम्बन्धित समितिको सभापतिले संक्षिप्त वक्तव्य दिन सक्नेछ । त्यसपछि अध्यक्षले छलफलको लागि समयवाधि निर्धारण गर्नेछ ।

(८) छलफलमा उठेका प्रश्नहरूको जवाफ सम्बन्धित समितिका सभापति वा निजले तोकेको सदस्यले दिएपछि छलफल समाप्त भएको मानिनेछ ।

(९) समितिले पेश गरेको प्रतिवेदनमाथि सभामा छलफल समाप्त भएपछि सभाको कुनै सुझाव र निर्देशन भए सो सहित सबै प्रतिवेदन सभाले पूर्ण वा आंशिक रूपमा पारित गरी सम्बन्धित समितिमा पठाउनेछ ।

(१०) कुनै पनि विषय सभाबाट स्पष्ट किटान गरी संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिले नै छलफल गरी टुंगो लगाउने भनी प्रतिवेदन प्राप्त भएमा त्यस्तो विषयमा छलफल गरी सभाबाट निर्धारित समयभित्र सहमतिका आधारमा टुंगो लगाउने र टुंगो लाग्न नसकि बाँकी रहेका विषयमा पुनः निर्णयार्थ संविधानसभामा पेश गर्ने अधिकार समेत समितिलाई हुनेछ ।

(११) उपनियम (१०) बमोजिम कुनै समितिको प्रतिवेदन सभाको निर्देशन सहित प्राप्त भएमा संवैधानिक-नीतिक संवाद तथा सहमति समितिले टुंगो लाग्न नसकेको विवादित विषयमा थप छलफल गरी टुंगो लगाउने

र टुंगो लाग्न नसकी बाँकी रहेका कुनै विषय भए निर्णयार्थ संविधानसभामा पेश गर्नेछ ।

८४. समितिले पेश गरेका विषयमा सभाले निर्णय गर्ने प्रक्रिया : (१) समितिले निर्णयार्थ सभामा पेश गरेका विषयमा सभाले निर्णय गर्ने प्रक्रिया परिच्छेद ७ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(१) उपनियम (१) को प्रक्रियाबमोजिम सभामा निर्णयार्थ पेश भएका विषयमध्ये जुन विषय सभामा उपस्थित भई मतदान गर्ने सदस्यहरूको बहुमतबाट पारित हुन्छ सो विषयको मस्यौदा तयार गरी संविधानको पहिलो मस्यौदामा समावेश गर्न सभाले संविधान मस्यौदा समितिलाई निर्देशन दिनेछ ।

(३) उपनियम (१) को प्रक्रियाबमोजिम निर्णयार्थ पेश भएको कुनै विषय सभामा उपस्थित भई मतदान गर्ने सदस्यहरूको तत्काल कायम रहेको बहुमतबाट पारित हुन नसकेमा त्यस्तो विषयमा सहमति कायम गर्न सभाले संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिलाई निर्देशन दिनेछ ।

८५. समितिमा सुव्यवस्था र अनुशासन कायम गर्ने अधिकार : (१) समितिको बैठकमा शान्ति, सुव्यवस्था तथा अनुशासन कायम राखी समितिको बैठक सूचारु रूपले सञ्चालन गर्न समिति र समितिका सदस्यका सम्बन्धमा सभापतिलाई परिच्छेद-८ र नियम १६५ बमोजिम अध्यक्षलाई भएको सबै अधिकार हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अधिकार प्रयोग भई समितिको कुनै सदस्य निष्काशित वा निलम्बित भएमा सभापतिले सो कुराको सूचना अध्यक्षलाई दिनु पर्नेछ ।

संविधानसभा

संविधानसभा

संविधानसभा

संविधानसभा

संविधानसभा

तर कुनै सदस्य कुनै समितिबाट निष्काशित वा निलम्बित भएमा सभाबाट निष्काशित वा निलम्बित भएको मानिने छैन ।

८६. अनुपस्थितिको सूचना : समितिको बैठकमा लगातार पाँच दिनसम्म अनुपस्थित हुने सदस्यले सोको कारण सहितको सूचना सभापतिलाई र सोभन्दा बढी अवधिको भएमा अध्यक्षलाई दिई स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

८७. समितिको सचिवालय : (१) संविधानसभा सचिवालय अन्तर्गत प्रत्येक समितिको सचिवालय रहनेछ ।

(२) सचिव प्रत्येक समितिको समेत पदेन सचिव हुनेछ ।

(३) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सचिवले आफू मातहतको अधिकृतलाई कुनै समितिको सचिव भई कार्य सम्पादन गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।

तर सचिव पद रिक्त रहेको अवस्थामा महासचिवले आफू मातहतको अधिकृतलाई समितिको सचिव भई कार्य सम्पादन गर्ने गरी तोक्न यस नियमावलीले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(४) समितिलाई आवश्यक पर्ने मस्यौदाकार, विशेषज्ञ लगायतको जनशक्ति, भौतिक स्रोत साधन सहितको आवश्यक व्यवस्थापन महासचिवको नियन्त्रण र निर्देशनमा रही समितिको सचिवालयले गर्नेछ ।

८८. समितिको कार्यक्षेत्रको निर्धारण : (१) समितिको गठन भई कार्य प्रारम्भ गर्नु अगाडि प्रत्येक समितिले आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्र

पर्ने विषयमा गर्नु पर्ने कामको विवरण (कार्य सूची) र सो कार्य सम्पन्न गर्न कार्यतालिका निर्माण गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम तयार भएको प्रत्येक समितिको कार्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित कामको विवरण (कार्य सूची) सम्बन्धमा नियम ९० बमोजिम अध्यक्षको सभापतित्वमा सबै समितिका सभापतिहरूको बैठक आह्वान गरी सो बैठकमा छलफल गरिनेछ । त्यस्तो छलफलबाट विषयवस्तुको सम्बन्धमा थप स्पष्टता गर्नु पर्ने वा दोहोरोपना हटाउनु पर्ने वा एकरूपता कायम गर्नु पर्ने देखिएमा सो कार्य सम्पन्न गरी कार्य सूचीलाई अन्तिम रूप प्रदान गरिनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम छलफल हुँदा कुनै समितिको कार्यक्षेत्र सम्बन्धमा अन्यौल उत्पन्न भएमा अध्यक्षको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

८९. समितिहरूको संयुक्त बैठक : कुनै सभा सरोकारको विषयमा छलफल गर्न दुई वा दुईभन्दा बढी समितिहरूको संयुक्त बैठक आवश्यक देखिएमा अध्यक्षले सम्बन्धित समितिहरूको संयुक्त बैठक बोलाउन सक्नेछ । त्यस्तो बैठकको सभापतित्व अध्यक्षले तोकेको सभापतिले गर्नेछ । संयुक्त बैठकबाट निस्केका निस्कर्षहरू दुवै समितिको प्रतिवेदनमा समावेश गरिनेछ ।

९०. समितिका सभापतिहरूको बैठक : समितिको प्रभावकारिता र कार्यको मूल्याङ्कन गर्न अध्यक्षको सभापतित्वमा समितिका सभापतिहरूको बैठक आवश्यकता अनुसार समय समयमा बस्नेछ । त्यस्तो बैठकमा समितिका सचिवहरूले भाग लिन सक्नेछन् ।

९१. अन्य समितिहरू गठन गर्न सकिने : यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि संविधानसभाको कार्यमा सहयोग पुरयाउन यस परिच्छेदमा व्यवस्था गरिएका समितिका अतिरिक्त अन्य प्रकृतिका समितिको गठन गर्न आवश्यक भएमा सभाको

अनुमति लिई अध्यक्षले आवश्यकता अनुसारको समिति गठन गरी त्यस्तो समितिको कार्यक्षेत्र समेत तोक्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-१२

संविधानको विधेयक पारित गर्ने कार्यविधि

१२. संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदा प्रस्तुत गर्न अनुमतिको लागि सूचना : संविधान र यस नियमावलीको अधीनमा रही संविधान मस्यौदा समितिको सभापति वा निजले तोकेको सोही समितिको सदस्यले संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदा सभामा प्रस्तुत गर्नेछ । प्रस्तुतकर्ताले सो विधेयक प्रस्तुत गर्नुको उद्देश्य र कारण सहितको विवरण संलग्न गरी त्यसको सूचना महासचिव वा सचिवलाई दिनु पर्नेछ । अध्यक्षले अन्यथा आदेश दिएमा बाहेक त्यस्तो सूचना कम्तीमा सात दिन अगावै दिनु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस परिच्छेदको प्रयोजनको लागि “संविधानको विधेयक” भन्नाले संविधानको प्रस्तावना, धारा, उपधारा, खण्ड र अनुसूची सहितको पूर्ण वा आंशिक दस्तावेजलाई जनाउँछ ।

१३. विधेयकको पहिलो मस्यौदा प्रस्तुत गर्न अनुमति माग्ने प्रस्ताव : (१) संविधान मस्यौदा समितिको सभापति वा निजले तोकेको सोही समितिको सदस्यले संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदा सभामा प्रस्तुत गर्न अध्यक्षको अनुमति माग गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदा प्रस्तुत गर्ने अनुमति पाए पछि संविधान मस्यौदा समितिको सभापति वा निजले तोकेको सोही समितिको सदस्यले सो विधेयकको पहिलो मस्यौदालाई

तत्काल सभा समक्ष प्रस्तुत गर्नेछ र यसरी विधेयकको पहिलो मस्यौदा प्रस्तुत भई सके पछि निजले देहायको प्रस्ताव प्रस्तुत गर्नेछ-

(क) संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदालाई सैद्धान्तिक सहमति दिई जनताको प्रतिक्रिया प्राप्त गर्नको निमित्त नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरी सार्वजनिक गरियोस् भन्ने, र

(ख) विधेयकको पहिलो मस्यौदाको प्रचार प्रसार गर्न, सुझाव संकलन गर्न र सो बारे प्रतिवेदन समेत बुझाउन समयावधि तोकि मस्यौदा संविधान नागरिक सम्बन्ध तथा संविधान सुझाव समितिलाई जिम्मा दिइयोस् भन्ने ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको प्रस्ताव पेश गर्नु भन्दा कम्तीमा सात दिन अगावै संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदाको प्रति प्रत्येक सदस्यलाई उपलब्ध गराईनेछ ।

१४. जनताको प्रतिक्रिया प्राप्त गर्ने कार्यविधि : (१) संविधानको विधेयकको पहिलो मस्यौदामा जनताको प्रतिक्रिया प्राप्त गर्नको लागि प्रचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव पारित भएपछि नागरिक सम्बन्ध तथा संविधान सुझाव समितिको सभापतिले सो विधेयकको मस्यौदा प्रचार प्रसार र सोबारे सुझाव संकलन गर्ने सम्बन्धमा कार्य योजना तयार पारी स्वीकृतिका लागि सभासमक्ष प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।